

education

Department:
Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KEREIT YA 12

SESOTHO PUO YA LAPENG (HL)

PAMPIRI YA 3 (P3)

EXEMPLAR 2008

MATSHWAO: 100

NAKO: DIHORA TSE 2½

PAMPIRI ENA E NA LE MAQEPHE A 6.

DITAELO HO MOHLAHLOBUWA

1. Pampiri ena e arotswe dikarolo tse tharo:

KAROLO YA A:	Moqoqo	(50)
KAROLO YA B:	Ditema tsa kgokahano tse telele	(30)
KAROLO YA C:	Ditema tse kgutshwane tsa kgokahano Ditema tseo ho ka tadingwang ho itseng ho tsona/tsa tlhahisoleseding/tse bohawang le tsa mefuta e fapaneng ya phatlalatso.	(20)
2. Bahlahlobuwa ba lokela ho araba potso e le nngwe karolong e nngwe le e nngwe.
3. Qala karolo e nngwe le e nngwe leqepheng le letjha, mme o sehe mola qetellong ya karolo ka nngwe.
4. Tlola mola dipakeng tsa karabo e nngwe le e nngwe.
5. Ngola ka mongolo o makgethe mme o balehang.
6. Tsepamisa maikutlo haholo mopeletong le popong ya dipolelo tse nepahetseng.
7. Bolelele ba ditema tse hlahiswang e be:

KAROLO YA A:	Moqoqo – mantswe a 400 ho isa ho 450.
KAROLO YA B:	Ditema tsa kgokahano tse telele – mantswe a 180 ho isa ho a 200 (dikahare feela).
KAROLO YA C:	Ditema tsa kgokahano tse kgutshwane. Ditema tseo ho ka tadingwang ho itseng ho tsona/tsa tlhahisoleseding/tse bohawang le tsa mefuta e fapaneng ya phatlalatso – mantswe a 120 ho isa ho a 150.

KAROLO YA A: MOQOQO**POTSO YA 1**

Kgetha sehlooho se le seng mme o ngole moqoqo wa bolelele ba mantswe a 400 ho isa ho a 450. Ela tsena hloko:

- Mohatong wa boitokisetso etsa moralo kapa mmapa wa monahano moo o bontshang mehopolo ya sehlooho le dintlha tse e tshehetsang tseo o tla ngola ka tsona;
- Ha o qeta ho ngola moqoqo boela o o bale hape ho lokisa diphoso. Ha o lokisa diphoso sebedisa pene e mmala o fapaneng le oo o ngotseng ka ona ho bontsha hore efela o boeditse mosebetsi hao le ho hlaola diphoso.

- 1.1 Baithuti bohle ba dikolong, haholo ba phethelang Lengolo la Thuto e Phahameng la Naha la Kereite 12, ba se ba le malala-a-laotswe bakeng sa ho latela dithuto tse ding tse lebisang makaleng a fapaneng a mesebetsi. Le wena o moithuti ya qetelang sekolong selemong sena mme o se o entse dipatlisiso mabapi le lekala la mosebetsi leo o tlang ho le nka. A ko ngole moqoqo oo ka ona o hlakisetsang babadi ba hao ka tsa lekala lena la mosebetsi leo o le kgethileng. Sehlooho sa moqoqo wa hao e be,

'Lekala la mosebetsi leo ke ratang ho le nka.'

[50]

KAPA

- 1.2 Thekenoloji e bebofadiitse bophelo ka ditsela tse ngata baahing ba Afrika Borwa. Mathata a fapafapaneng ao ba neng ba na le ona, kajeno ke a maobane. Kajeno diselefounu di bebofadiitse bophelo.

A ko ngole moqoqo o phete tsa makaqabetsi ao o kileng wa ba ho ona, le mokgwa oo selefounu e ileng ya o qaholla ka wona. Sehlooho sa moqoqo wa hao e be,

'Ya tla ya nthusa selefounu hoja ke ne ke le makaqabetsing.'

[50]

KAPA

- 1.3 Phephetso e kgolo eo Afrika Borwa e tobaneng le yona moraorao tjena ke kgaello ya mesebetsi. Batjha ba qetang dithuto tsa bona dikolong le diyunivesithing ha ba fumane mesebetsi. Hona ke phephetso e kgolo e re tjametseng. Re tla etsa eng ka batjha baa? Re lokela ho kopanya mehopolo ho fumana tharollo qakeng ena, etswe letshwele le beta poho. Ekaba wena jwalo ka motjha o bona e ka rarollwa jwang? Ha e ne eba o letona la mmuso la tsa metsebetsi o ne o ka tla ka mawa afe. Ngola moqoqo oo ho ona o hlahisang le ho hlalosa mawa a ka sebediswang ho rarolla bothata bona. Sehlooho sa moqoqo wa hao e be,

'Hoja ke letona ke ne ke tla ...'

[50]

KAPA

1.4

[Setshwantsho sena se qotsitswe ho 'Daily Sun']

O sa tswa bala kaekae masedinyaneng kapa bukeng moo mongodi e mong a eletsang setjhaba mabapi le dintlha tse amanang le tsa phedisano. O kgahlilwe haholo ke ntlhakemo ya hae ha a talola bothata le tsietsi eo setjhaba se tobaneng le yona mabapi le tthekefetso ya bana, haholo ba banana. O bontsha le ho eletsa setjhaba hore se lokela ho fetoha. A ko re phetele ka sena seo o se badileng mme o totobatse haholo seo o ithutileng sona. Sehlooho sa moqoqo wa hao e be,

'Seo ke se badileng ...'

[50]

KAPA

1.5 Ho na le batho ba bohlokwa bophelong ba rona ka nako tsohle, mme re ye re iphumane re ba rata le ho ba hlompha. Ke batho bao e leng qhoku tsa rona bao re ka ithutang ho hong ho bona mme ba a re matlafatsa bophelong. Qhoku e jwalo e teng bophelong ba hao. Motho enwa o na le tshusumetso e matla ho wena. O fumana morolo ha o mo tadima. Ha e sale e le seikokotlelo sa hao seo o itsheheditse ka sona ho fihlela lena le hodimo. A ko ngole moqoqo mme o re qaqisetse motho enwa ya hlokolosi eo o mo ratang hakaana. Sehlooho sa moqoqo wa hao e be,

'Motho ya hlokolosi ho nna ...'

[50]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A:

50

KAROLO YA B: DITEMA TSA KGOKAHANO TSE TELELE**POTSO YA 2**

Ngola tema e le nngwe e bolelele ba mantswe a 180 ho isa ho a 200 (dikahare feela).

- 2.1 Le le baithuti ba kereiti ya 12, le na le tletlebo ka boitshwaro ba ba bang ba baithutimmoho le lona. Lemulwana la baithuti bana, ka Mantaha o mong le o mong le fihla le nkg a jwala phu! sekolong, mme le kgaleha hoo le kgonang ka phaposing. Ketsahalo ena e a le sitisa dithutong tsa lona. Ka Labohlano ba tswa ka hora ya leshome sekolong mme ba qobella ba bang ba mphato ho tsamaya le bona. Mosuwehlooho o buile ebile o tapile. Ngolla Lafapha la Thuto la Provense ya hao **memorandamo** wa tletlebo ka boitshwaro bo hlephileng ba baithuti bana. Bontsha ka moo diketso tseo e leng tshitiso dithutong tsa lona ka teng.

[30]**KAPA**

- 2.2 O moithuti ya hlwahlwa mme o kgethilwe ke ba mphato wa hao ho ya nehelana ka puo ya thoholetso le ho elets a baithutimmoho pele le ngola hlahlobo ya makgaolakgang. Selemong se tlang le tla be le Dikolong tsa Thuto e Phahameng, ditsheng tse fapaneng. Ba bang ba lona ba tla be ba sa kgone ho tswela pele dithutong ka baka la tlhokeho ya tjehele. Ngola **puo** ya thoholetso le ho elets a baithuti hore ba hahamalle pele, ho se be le tshitiso bokamosong ba bona.

[30]**KAPA**

- 2.3 O modulasetulo wa Lekgotlakemedi la Baithuti (*RCL*). O ne o ile kopanong ya baduladitulo ba Makgotla a Baithuti e neng e tshwaretse Johannesburg International Conference Centre (*ICC*). Le ne le kopane le le baduladitulo ba dikolo ba dinaha tse matjhabeng. Ngolla mosuwehlooho wa sekolo sa hao **raporoto/pehelo** moo o behang mabapi le diqeto tse entsweng kopanong eo ka tse neng di tshohlwa moo.

[30]**KAPA**

- 2.4 Sekgeo sa mosebetsi se phatlaladitswe ho a mang a masedinyana a naha. O nahana hore ke mosebetsi oo o ka o etsang. Ngola **lengolo** la kopo ya mosebetsi moo o kopang mosebetsi ho e nngwe ya dikhampane tse kgolo tsa mona Afrika Borwa. Hlokomela hore o lokela ho iqapela hore ke mosebetsi wa mofuta ofe.

[30]**KAPA**

- 2.5 Ho na le qhoku e seng e re siile motseng wa heno. Qhoku ena ke kgabane ya setjhaba, ka ha e sebeleditse setjhaba ka bohlwahlwa le ka bokgabane. O kgethwa ke ba lelapa ho ngola **tsa bophelo ba mofu** (obitjhuwari) ka ha ba tshepa le ho dumela hore o ne o le naletsana e pela kgwedi ka ha le ne le sebeta mmoho. Ananela kopo ena ka ho ngola tsa bophelo ba qhoku ena.

[30]**MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B:****30**

KAROLO YA C: DITEMA TSE KGUTSHWANE TSA KGOKAHANO**POTSO YA 3**

Ngola tema e le nngwe e bolelele ba mantswe a 120 ho isa ho a 150.

- 3.1 O pasitse kereiti 12 mme ha o kgone ho ntshetsa pele dithuto tsa hao ka mabaka a utlwahalang. O utlwetse ka Umsobovu, e leng mokgatlo o thusang batjha ka ditjhelete tsa ho iqalla kgwebo. O fumane tshehetso ho tswa ho Umsobovu mme o se o qadile kgwebo. Etsa **papatso** ho tsebahatsa kgwebo ya hao ho batho ba motse wa heno hore sehlahiswa sa hao se tle se tsebisahale mme se rekwe.

[20]**KAPA**

- 3.2 O atlehile dihlahlobong tsa hao tsa kereiti ya 12. Batswadi ba hao ba o etsetsa moketjana wa teboho. Etsa karete ya **memo** moo o memang motswalle wa hao ho tla thaba le ho leboha le wena.

[20]**KAPA**

- 3.3 O moithuti wa selemo sa ho qetela sekolong sa hao. Ka mehla baithuti ba kereiti ya 12, ba tshwara meketjana ya ho iteboha le ho tla fumana dikeletso matitjereng a bona. O lokela ho fumana motswalle eo o tla tla le yena moketjaneng oo o tla tshwarelwa sekolong sa hao mantsiboya ka hora ya bosupa hodima hlooho. O ile wa etsa kopo ho ba lenaneo la thelevishene la *Selimathunzi* ho o batlela motswalle. Ka lehlohonolo ba dumetse ho o tlisetsa motswalle, empa ha ba tsebe moo sekolo sa lona se leng teng. Ba ngolle tema ya **ditaello** eo ba tla e sebedisa ho tla fihla moo sekolong sa heno. Hlalosa ditaello ka botlalo ho tloha tseleng e kenang toropong ho ya fihla sekolong.

[20]**MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C: 20****MATSHWAO A PAMPIRI ENA YOHLE: 100**